

SAMOSTALNIK – PONOVI TEV (razlago v modrem zapiši ali nalepi v zvezek)

1.) Samostalnik je **besedna vrsta**, ki poimenuje **bitje, stvar ali pojem** (npr. sestra, Matej, Slovenec, pes; jagoda, zvezek; veselje, oblika ...).

2.) Samostalnike ločimo na:

a) LASTNA IMENA – zapis z **VELIKO ZAČETNICO**, saj poimenujejo točno določeno:

– **osebna imena/imena bitij** (Tanja, Novak, Mariborčanka, Piki, Zemljan ...),
– **zemljepisna imena:**

● **naselbinska** (to so imena mest, krajev, vasi; pravopisno pravilo: vse besede zapisujemo z **VELIKO** začetnico, razen če so na *neprvem* mestu besede *vas, mesto, selo, trg, naselje* ali *predlogi*, npr.: Škofja Loka, Kranjska Gora; Šmarje pri Jelšah, Novo mesto, Opatje selo, Stari trg pri Ložu ...);

● **nenaselbinska** (to so imena držav, pokrajin, planot, gora, rek, jezer, morij, oceanov, ulic/cest ...; pravopisno pravilo: le prvo besedo zapisujemo z **VELIKO** začetnico, ostale pa z veliko le, če gre za lastno ime, npr.: Šmarna gora, Goriška brda, Blejsko jezero, Celovška cesta; Julijske Alpe, Velika Britanija, Južna Koreja, Združene države Amerike, Ulica bratov Babnik ...);

– **stvarna imena** (to so imena stvaritev, ustanov, podjetij, izdelkov, naslovi knjig, učbenikov, filmov, oddaj ...; pravopisno pravilo: le prvo besedo zapisujemo z **VELIKO** začetnico, ostale pa z veliko le, če gre za lastno ime, npr.: Narodna galerija, Ljubljanske mlekarne, Male sive celice, Gremo mi po svoje; Osnovna šola Riharda Jakopiča, Zavarovalnica Triglav, Rdeči križ Slovenije ...);

b) OBČNA IMENA – zapis z **MALO ZAČETNICO**, saj poimenujejo splošno: brat, rastlina, jež, miza, okno, večer, jezero, celina, veter ...

3.) Samostalnikom določamo oblikoslovne lastnosti:

a) SPOL: moški (*to je tisti val*), ženski (*to je tista riba*), srednji (*to je tisto morje*)

b) ŠTEVILO: ednina (ena riba), dvojina (dve ribi), množina (tri ribe).

c) SKLON: samostalnik sklanjamo, kar pomeni, da ga v vsakem številu postavimo v šest sklonov. Ponovi vprašalnice za vseh šest sklonov:

	<i>V pomoč so ti predlogi:</i>
<i>imenovalnik:</i> Kdo ali kaj (je)?	– nima predloga
<i>rodilnik:</i> Koga ali česa (ni)?	– s/z, od/do, brez, zaradi, iz, okrog ...
<i>dajalnik:</i> Komu ali čemu (dam)?	– proti, h/k
<i>tožilnik:</i> Koga ali kaj (vidim)?	– na, v, ob, pred, med, za, pod, nad ...
<i>mestnik:</i> O/pri kom ali o/pri čem (govorim/sem)?	– o, pri, v, na, ob ...
<i>orodnik:</i> S kom ali s čim (grem)?	– s/z, pred, za, pod, nad, med ...

PAZI predvsem na predloge, ki se pojavljajo v več sklonih. Ne zamenjaj dajalnika in mestnika, mestnika in orodnika, rodilnika in tožilnika (pri zanikanem povedku se tožilnik spremeni v rodilnik).

VAJE SAMOSTALNIK – PONOVI TEV

1. Samostalnikom dopiši ustrezen spol.

kad ____, jabolko ____, m ____, veter ____, čreda ____, uho ____, Jaka ____,
gospa ____, tiskalnik ____, drevje ____, drevo ____, nos ____, miš ____,
otrok ____, mati ____, Jezersko ____, vlakovodja ____, slika ____, Naklo ____,
kost ____, klasje ____, b ____, babi ____, ura ____, jadro ____, krompir ____,
bife ____, nož ____, figa ____, Miro ____, dan ____, Ines ____, vlak ____, stran ____,
Luka ____, moštvo ____, SMS ____, megla ____, Trdina ____, vas ____, EKG ____,
škafca ____, past ____, Lili ____, orel ____, jesén ____, jêsen ____, pero ____, cvetje ____,
cvet ____, gora ____, gorovje ____, Laško ____, vrč ____, kri ____, voz ____, Vito ____,
vojskovodja ____, hrana ____, os ____,

2. Samostalnikom določi sklone in jih zapiši v oklepaje.

Tanja () je stopila v razred (). Očeta () še ni bilo domov. Bratu ()
sem pisal prijazno pismo (). Spoštoval je svojo mater (). Pri svoji hčeri ()
je pustil avto (). Odpeljala sva se z dvema kolesoma (). Stolpnica () v
mestu () ima 14 nadstropij (). V zalivu () se je bleščalo veliko jader ().
Na morju () smo se imeli odlično. Pili smo limonado () in pozno hodili v
posteljo (). Stopnice () so bile ledene, zato sem padel po tleh (). Peč ()
kurijo z bukovimi drvami (). Šel sem k vratom (), da bi pozdravil goste ().
Naletel sem na gluha ušesa (). Samo Matej () mi je prinesel nalogo ().
Bombon () se je kar topil v ustih (). Otrokom () smo pokazali pravo pot
(). Pod kavčem () je bilo veliko prahu (). K bregu () so se valili
razpenjeni valovi (). Včeraj smo venček () obesili nad mizo (). V
hladilniku () ni bilo več salame (), mleka () in jajc (). S hlač () ti
visi smet (). Gumb () si prišij z belo nitjo (). Voda () v kopalni kadi ()
je bila prevročna. V tej jedi () je preveč soli (). Govorila sva o lanskem letu
(). Nisi mi prinesel dovolj jabolk (). Raje piši z nalivnikom (), da bo tvoj
zvezek () lepši. V cirkusu () je nastopilo deklet () z dolgimi črnimi lasmi
(). Letos vinogradniki () niso potrgali vsega grozdja (). Očala () sem
pospravil v predal (). Nad travnikom () so se podili beli oblaki ().

3. Podčrtaj vse samostalnike.

Sprehajanje po plitvini tega morja je priljubljeno opravilo turistov in domačinov.
Plitvina ima mnogo odtenkov – od peska na obali do trde podlage, kjer je
mivka že mokra od pljuskanja valov. Če se sprehajate tam, pustolovščina
utegne biti nevarna, saj se lahko manj previden in utrjen sprehajalec pogrezne
v blato, iz katerega se brez tuje pomoči ne more izvleči. Popotnikom je zelo
dobro znan pogled na zaliv ob zahajajočem soncu.

4. Podčrtaj samostalnice, jih izpiši na črto in jim določi spol, število in sklon.

V naš hlev sta spomladi prileteli lastovki. Gnezdo sta imeli že od lanskega leta. Začeli sta loviti mušice in druge takšne živali. Zbirali sta bilke in peresa okrog kmetije in jih nosili tudi proti poslopju v klet. Sedaj samica že vali jajčeca. Veselim se, da bodo pri hiši kmalu mladiči. Ptici jih bosta hranili.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

5. Na črto zapiši samostalnik ali zvezo pridevnika/zaimka in samostalnika v pravilni obliki ter v oklepaj dopiši sklon.

Gospodar je delavcem obljubil (dobra plača) _____ ().
(Kolo, dv.) _____ () sta bili na razprodaji. Ne maram preveč
(zrela breskev, mn.) _____ (). Gospa Novak je (hči)
_____ () kupila pol kilograma češenj. Ob (naša šola)
_____ () stojita (drevo, dv.) _____ (). Na (miza)
_____ () je položil (pribor) _____ (). Pri (moj
stric) _____ () vedno igrajo (tarok) _____ (). Z
(Janja) _____ () sva dobri prijateljici. Svojo (mati) _____
() sem vprašal, če bomo (oče) _____ () res kupili (zelena
kravata) _____ (). Nimam več (čas) _____ (). K
(frizer) _____ () sem šel z (nov motor) _____ ().
Ne nagajaj (brat) _____ ().